

Alla språk bär till lärande

FÖLJ MED PÅ SPRÅKRESA LÄSÅRET 17/18

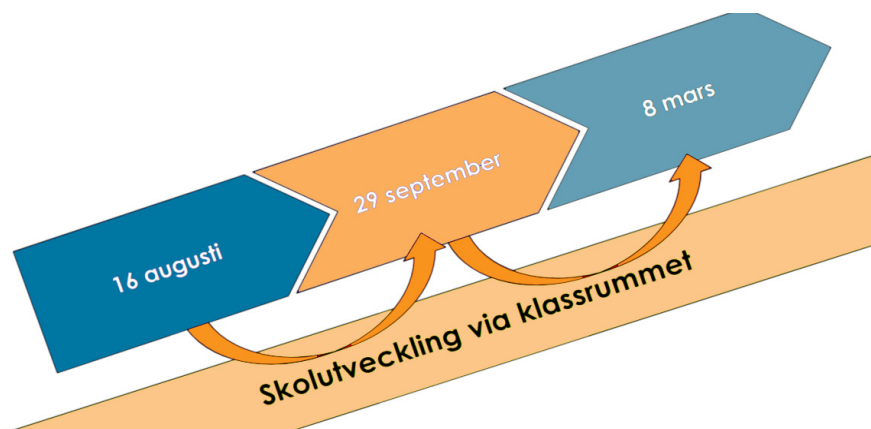
Välkommen till språkresan

Läsåret 17/18 arrangerar utvecklingsenheten kompetensutvecklingsdagar i form av språkresor till de mest spännande resmålen inom ramen för det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet. Alla våra resor har som syfte att ge dig och dina medresenärer minnesvärda lärandesituationer, samtidigt som vi utvecklar vårt språkliga kunnande.

Tillsammans ser vi fram emot många reseminnen i linje med vår vision om att skapa livskvalitet för alla våra elever utifrån liv, lust och läge!

PROGRAMBLADETS INNEHÅLL

Program 16 augusti 2017 på Lane Loge	s 2
Praktisk information.....	s 3-4
Språkresans bakgrund och syfte.....	s 5-6
Språkreseminnen	
- instruktion för kollegiala samtal i tvärgrupper.....	s 7-8
Språkreseplanering -	
Instruktion för kollegiala samtal i arbetslagen.....	s 9-10
Språket kring språkutveckling.....	s11

En språkresa över tre gemensamma kompetensutvecklingsdagar och utveckling i klassrummet!

Dagens program

09.00 Ankomst och fika

09.30 Gemensam reseinformation

10.45 Språkreseminnen - samtal i tvärgrupper

12.30 Lunch

13.30 Språkreseplanering i arbetslaget

14.45 Fika

15.15 Fortsatt arbete samt vykortsskrivning

16.00 Gemensamt vackert avslut

16.30 Buss hem* såvida man inte deltar på...

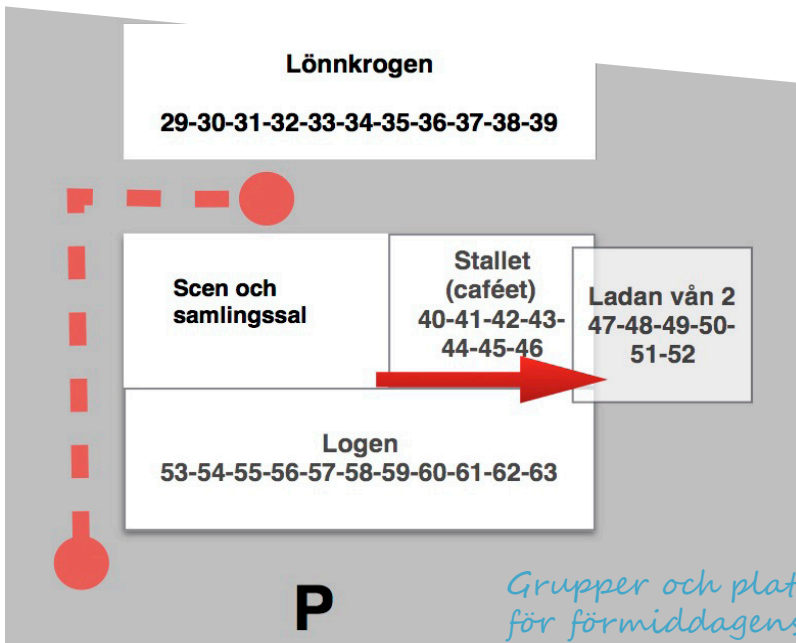
16.30 Pedagogisk pub

19.00 Buss hem*

* Busstopp för varje buss på Kuröd-Kampenhof-IKEA.

Praktisk information

Praktisk information

GRUPPER OCH KARTA

Arbetet i olika grupper sker på olika platser såsom Logen, Lönnkrogen, Campingstugornas farstuvist, Partytälten m.m. På din stol har du fått en post-it-lapp med ett gruppnummer. Gruppnumret visar den plats ni blivit tilldelade. Vid fint väder kanske man vill sitta ute - samlas i så fall först vid er tilldelade plats så ingen missar ev platsbyte.

För eftermiddagens arbete i arbetslagen finns även en fördelning av gruppernas arbetsplatser. Dessa grupper hittar ni anslagna på ett flertal platser runt om samlingsalen på Logen.

VÅRA RESEMINNEN: DOKUMENTATION, LÄNKAR OCH INSPIRATION

På uddevalla.se/skolutveckling samlar vi allt material från våra språkresor. Här hittar du både reseguider, inbjudningar, dokumentation från framtida arbete och användbar litteratur.

kunskap

LOKALA RESEGUIDER TILL ER HJÄLP

Utvecklingsenheten bidrar med stöd till alla kommunens grundskolor inom en rad områden. Vi ser fram emot att erbjuda stöd och draghjälp i era språkresor oavsett om det handlar om undervisningens innehåll, didaktisk utveckling eller processtöd. Tveka inte att höra av er till oss under läsåret för stöd i ert arbete!

Skolbibliotek (skön- och facklitteratur, källkritik, lässtrategier m.m.) -
Birgitta Blixt, Jennie Högberg, Marianne Toftebjörk, Cajsa Gustavsson

Systematiskt kvalitetsarbete -
Alexandra Sjöborg och Lisa Kullgren

Kultur i skolan -
Cajsa Gustavsson

**Utepedagogik
och Lärande för hållbar utveckling** -
Helene Grantz och Erik Lensell

Digitalisering och IKT -
Jonas Berling

Processledning och kollegialt lärande -
Fredrik Ternander och Jonas Berling

Drogförebyggande arbete -
Unni Norén

Förhållningssätt och lågaffektivt bemötande (CPS) -
Jonas Olsson

Metodutveckling och ämnesdidaktik -
Lena Nielsen

BFL och ett Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt -
Ellinor Johansson och Anna Bjerkstig

Språkresans bakgrund och syfte

Grundskolans utvecklingsenhet ansvarar under läsåret 17/18 för tre kompetensutvecklingsdagar för all pedagogisk personal inom åk F-9:

- 16/8 2017
- 29/9 2017
- 8/3 2018

Årets arbete med "Språkresan - alla språk bär till lärande" är en fortsättning på det långsiktiga utvecklingsarbete som pågått under flera år (motorvägs målen), där fokus varit "Lärande för hållbar utveckling", "Bedömning för lärande", IKT och nyanländas lärande.

Alla dessa perspektiv, liksom det alltid användbara perspektivet kring Ledarskap i klassrummet, utgör underlag för fortsatt utveckling när vi nu riktar fokus mot det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet.

Utvecklingsarbetet i Språkresan utgår från både forskning och beprövad erfarenhet. Tidigare läsårs utveck-

lingsarbete kring "Bedömning för lärande" finns fortfarande med som teoretisk grund, där John Hatties och Dylan Williams forskning står i centrum. Carol Dwecks arbete kring "Mindset" ger stöd i arbetet med att ha höga förväntningar på alla elever.

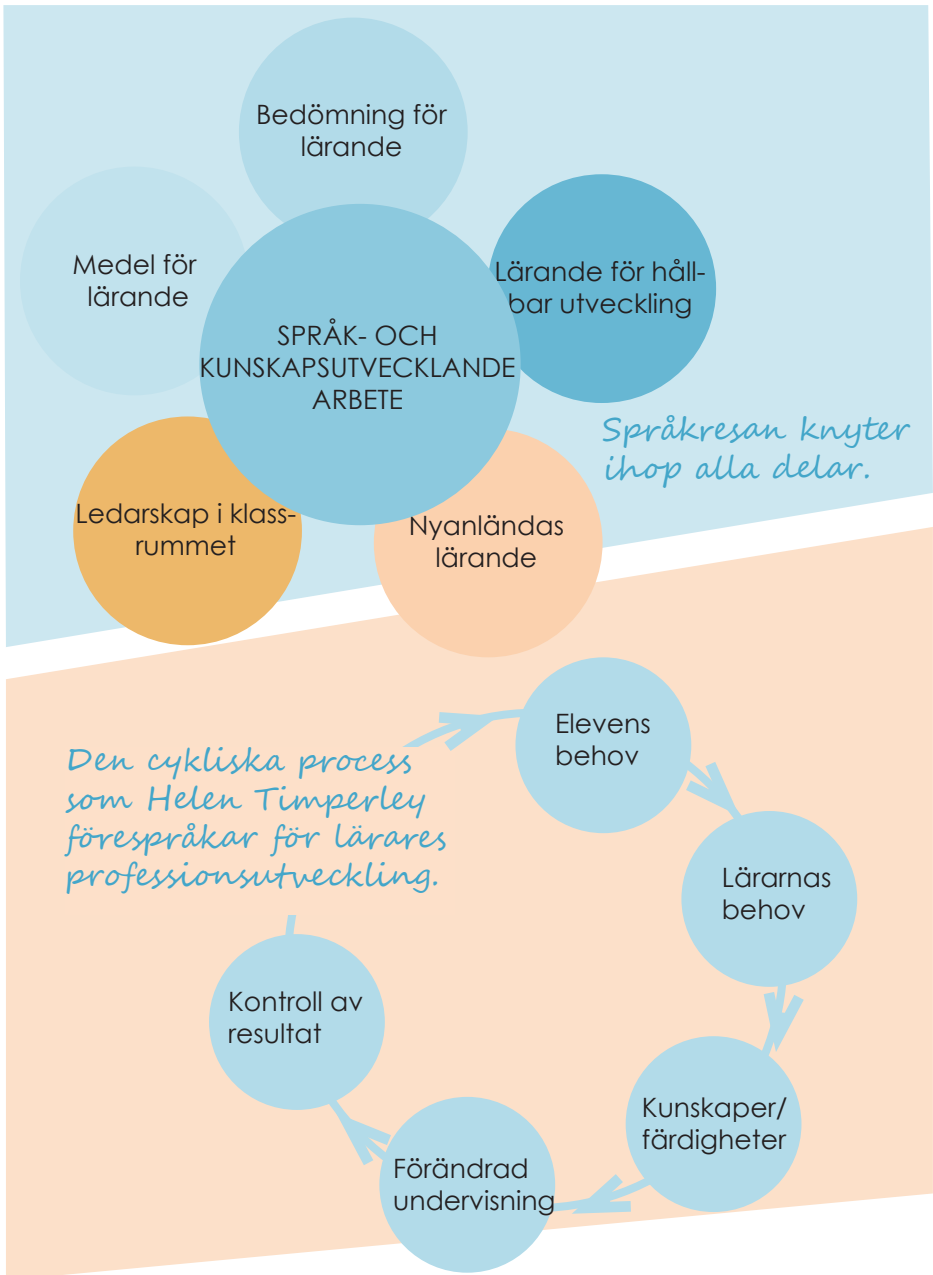
Helen Timperleys teorier kring lärares professionella lärande, där elevernas behov av kunskaper och färdigheter är utgångspunkten för ett kollegialt lärande, och där varje lärare utvecklar sin egen klassrumspraktik med stöd av andra, genomsyrar formen för arbetet under k-dagarna.

Det språk- och kunskapsutvecklande arbetet bygger på underlag från Skolverkets "Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever", kommunens nulägesanalys av nyanländas lärande, samt Anna Kayas arbete och metoder kring att undervisa nyanlända. Och sist men inte minst - alla pedagoger i Uddevallas grundskolor utgör med sin beprövade erfarenhet en ovärderlig källa till kunskap!

SYFTET MED ARBETET UNDER K-DAGARNA ÄR FÖLJANDE:

- Att tydliggöra vad ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kan innebära.
- Att koppla språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt till arbetet med våra prioriterade mål (Lärande för hållbar utveckling, BFL, IKT).
- Att utveckla den egna undervisningen utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt med stöd i ett kollegialt lärande.

Språkresans delar och arbetsform

Språkreseminnen *Kollegiala samtal i tvärgrupper*

Syftet med tvärgruppsamtalet är att dela med sig av och reflektera kring olika exempel på språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i undervisningen.

Varje grupp består av ca 8 personer där man blandas mellan både skolor, ämnen och stadier.

Tiden för samtalet är mellan 11.00 och 12.25.

Som stöd finns samtalsmodeller, frågeställningar och hålltider (se mer nedan). För att underlätta processen att gå från individ till grupp, göra alla delaktiga och behålla fokus i arbetet, finns ramar i form av en samtalsguide som ger gruppen stöd i att...

- skapa en tydlig start där alla i gruppen ges chans att både tala och lyssna.
- ge alla chans att förstå gruppens uppdrag och hålla koll på tiden.
- använda olika samtalsformer för att möjliggöra både individuell och gemensam reflektion.
- göra ett tydligt avslut med fokus på vad som varit användbart.

Gruppen får en egen "arbetsplats" tilldelad. Varje person har ansvar för att ta med sin stol till och från arbetet i både förmiddagens tvärgrupp och eftermiddagens arbete i arbetslagen.

SAMTALSGUIDE FÖR TVÄRGRUPPEN

Gör så här:

1. Placering och samskapande start

► Placera er så alla ser och hör varandra - görs med fördel genom att bilda en ring. Utse en person som leder samtalet och en person som har koll på tiden så ni hinner med alla delar av samtalet.

Ni ska nu bli en grupp där var och en får tänka, tala och lyssna i en inledande samtalsövning. Intervjua varandra parvis 4 minuter - Ta reda på namn, skola, vad man undervisar i samt svaret på frågan:

När trivs du som bäst tillsammans med eleverna i din undervisning?

► Gå varvet runt, 1 min/person, och låt varje person presentera den de nyss intervjuat.

2. Samtal kring språk och kunskapsutvecklande arbetssätt

Nu är det dags för alla att dela med sig av något från sin undervisning utifrån perspektivet *vad som gjort skillnad för elevernas lärande* kopplat till ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Hellen Timperleys modell för lärares professionella lärande på sid 6 utgör också ramen för reflektionen.

► Gå först igenom i gruppen vad ni ska göra genom att läsa igenom instruktionerna som följer.

- ▶ Reflektion enskilt 10 minuter - välj en elev eller klass du träffat. Fundera över elevens eller klassens behov utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande arbete genom svara på frågorna nedan. Som stöd för tänkandet kan du ta hjälp av "Språkresans delar" på s 6 samt "Språkresebe-grepp och Skolverkets checklista" som du hittar på baksidan av denna reseguide.

Frågor!

Mitt exempel på ett språk- och kunskapsutvecklande arbete...

...utgick från elevernas behov av att...?

...Och för att kunna göra det behövde jag/vi som lärare veta-förstå-göra-träna (dvs kunskaper eller färdigheter som behövdes)...?

...Och det gjorde jag/vi genom att...?

Eleverna fick sedan nya möjlig-heter till lärande genom att...?

...Vilket gjorde att jag/vi fick veta att, eller syn på...?

- ▶ Reflektion i par 8 minuter - Berätta för varandra i par 2 och 2 om er enskilda reflektion. Den som lyssnar ställer nyfikna frågor som hjälper till att fördjupa förståelsen.

- ▶ Reflektion alla 10 minuter - Gå ett varv i gruppen där varje person (2 min/person) sammanfattar och berättar om sitt exempel. De som lyssnar dokumenterar kort genom egna anteckningar.

- ▶ Reflektion i grupp om 4 personer 10 minuter - Tänk vidare kring det gruppen sagt med hjälp av följande frågor:

"Det här tyckte jag var användbart och intressant..."

"Det här undrar jag eller skulle vilja förstå bättre...?"

- ▶ Om ni hinner - fortsatt samtala i gruppen genom att jämföra de olika exemplen som synliggjorts och fundera över:

Vilka skillnader eller likheter finner vi? Vad är generellt användbara kunskaper, metoder eller lärdomar och vad är mer ämnes- eller årskursspecifikt?

Vilka exempel kan vi se som gynnar alla elever och vilka har tydligare koppling till nyanlända?

3. Avslutningsrunda med vackert avslut 5 minuter (starta senast kl 12.20).

Syftet med att avsluta gruppens arbete gemensamt, är att alla ska få en chans gå från gruppen på ett respektfullt sätt genom att sätta ord på hur tiden tillsammans varit användbar.

- ▶ Var och en ska därför få berätta kort i en eller två meningar kring följande fråga:

Vad tar jag med mig som mest användbart från vårt samtal?

Språkreseplanering *Samtal i arbetsgruppen*

Kl 13.30 till 16.00 med avbrott för fika någon gång mellan 14.45-15.15, arbetar vi i våra arbetslag enligt tilldelad plats. Väljer ni annan plats eller tar en promenad så meddela rektor. Arbetslagets mål är att formulera ett uppdrag till sig själva kring språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, där varje person också sätter ett eget mål i inom den ramen för arbetslagets mål. Placera er så alla ser och hör varandra och utse en person som leder arbetet.

SAMTALSGUIDE FÖR ARBETSGRUPPEN

Gör så här:

1. Koppla upp arbetslaget! (ca 10 min)

Ta en samtalsrunda där var och en berättar kort om vad de tyckte var mest användbart från förmiddagen.

2. Ringa in det ni gör bra på skolan (ca 10-15 min)

Att fortsätta göra det man redan gör bra och att sprida detta till varandra är en grund för att utvecklas vidare.

► Samtala i arbetslaget: *Vilka behov hos eleverna möter vi redan idag på ett bra sätt? Vad ska vi fortsätta att göra eller göra mer av?*

3. Planera för utveckling inom arbetslaget utifrån elevernas behov (ca 30 min)

Gemensamma mål för att möta elevernas behov är grunden i vårt kollegiala lärande. Var vill ni befinna er om 1 år?

► Samtala först i grupp om 3 personer under 10 minuter kring frågorna till höger.

► I gruppen om 3 (2 min) - kom överens om vad ni tycker är viktigt att återkoppla till hela arbetslaget.

► Låt varje grupp redovisa sina tankar för hela arbetslaget (max 2 min/grupp).

► Samtala vidare (5 min) i arbetslaget - utgå från att ni nu fortsätter

tänka vidare kring idéer utan att fatta beslut.

► Bestäm mål (5 min) för arbetslaget - formulera något eller några mål och dokumentera med hjälp av frågorna.

Frågor!

Arbetslagets arbete med mål för det språk- och kunskapsutvecklande arbetet och vad vi hoppas uppnå om 1 år...

...utgår från elevernas behov av att...?

...Och för att kunna göra det behöver vi som lärare veta-förstå-göra-träna (dvs kunskaper eller färdigheter som behövs)?

...Och det tänker vi göra vi genom att...? ...samt ta hjälp av...? Eleverna kommer sedan ges nya möjligheter till lärande genom att...?

...Vilket gör att vi hoppas få veta eller syn på...? ... genom att (hur vi tar reda på hur det gått)?

4. Planera för ditt nästa steg utifrån arbetslagets mål och elevernas behov.

Ämnestillhörighet och undervisningsgrupp spelar roll för vilka behov man ser hos eleverna och vad man vill utveckla. Dags att planera var och ens nästa steg...

Målet är att varje person i arbetslaget satt upp ett mål på kortare sikt

kring vad man vill utveckla fram till nästa k-dag den 29:e september.

► Utifrån arbetslagets mål på 1 års sikt, sätt ett eget mål för vad du tänker är användbart att arbeta med fram till k-dagen 29:e september.

Använd frågorna nedan för att formulera dina tankar. Ta gärna en titt igen på reseguidens "Språkresans delar" på sid 6, "Språkresebegrepp och Skolverkets checklista" på sista sidan som stöd för dina tankar.

Frågor!

Fram till 29/9 kommer jag att bidra till arbetslagets mål genom att...

*...utgå från elevernas behov av att...?
...Och för att kunna göra det behöver jag som lärare veta-förstå-göra-träna (dvs kunskaper eller färdigheter som behövs)?
...Och det kan jag som lärare göra genom att...?
...Och ta hjälp av...?*

*Mina elever kommer ges nya möjligheter till lärande genom att...?
...Vilket gör att jag hoppas få veta eller syn på...?*

5. Arbetslagets vykort med en hälsning hem (start kl 15.40)

► Sammanfatta ert arbete genom att gemensamt skriva vykortet med en hälsning hem till er själva och er skola. Fortsätt följande oavslutade meningar på ert vykort:

Hej arbetslaget!

Idag har vi haft en språkresa på Lane Loge där vi sett elevernas behov av att...?

Tills 29/9 då vi ses igen, ser vi fram emot att "Person X" ska.. och "Person Y" har...? osv. (fyll på med någon förhoppning från varje person i arbetslaget).

Hälsningar från arbetslag...?

► Fyll på skolans namn på adressraden till höger. Tag med vykortet till gemensam återsamling för att posta senast kl 16.00.

HEMUPPGIFT TILL 29 SEPTEMBER - VAD ÄR ELEVERNAS OCH VÅRA BEHOV NU?

29 september avgår nästa språkresa. Arbetslaget ska då dela med sig av nuläge och erfarenheter från sitt språk- och kunskapsutvecklande arbete. Som förberedelse ska man...

- Genomföra undervisning utifrån arbetslagets resp personligt valda mål.
- Sammanfatta arbetslagets arbete i en gemensam Google-presentation med hjälp av mallen som hittas på <https://goo.gl/b7rQyv>. I presentationen sammanfattar ni era mål utifrån elevernas behov, erfarenheterna så här långt och nästa steg i utifrån elevernas behov. Vi sluter alltså cykeln för att påbörja en ny utifrån Timperleys tankar om utveckling.
- Vara beredd att presentera för andra arbetslag 29/9 och kom ihåg - det som är självklart för er är fantastiskt för andra!

Språket kring språkutveckling

SPRÅKRESEBEGREPP

I ett språk- och kunskapsutvecklande arbete utgör tillgången till ordlistor, expertord eller bärande begrepp ett viktigt stöd för elevernas lärande. I språkresan finns därför givetvis också en ordlista som stöd för kollegialt arbete och lärande. Punkterna nedan rör både förhållningssätt samt metoder och har även tydlig bäring på arbetet med BFL, IKT eller lärande för hållbar utveckling. Vad vet eller tänker du om de olika orden?

- Utgå från elevens erfarenheter och förståelse
- Stödmaterial - Ord- och Begreppskartor, bilder, exempeltexter etc...
- Genrep pedagogik och Cirkelmodellen
- "Bedömning för lärande (BFL)" för att synliggöra kunskaper och skapa delaktighet.
- Modella lärandet - läraren visar både vad och hur
- Vardagsspråk - Skolspråk - Expertspråk
- "I do, we do, you do" (läraren förevisar)
- Klassrumsinteraktion - elever som varandras lärresurser
- Långsamt är snabbt!
- EPA (Enskilt-Par-Alla)
- Translanguaging - att använda alla tillgängliga språk för att lära
- Kunskap = Information x Reflektion (K=IxR)
- Studiehundledning och modersmål
- Höga förväntningar och proximal utvecklingszon
- Minska stoffet, behåll komplexiteten
- Digitala verktyg som stöd och kompensation
- Inkludering (socialt och kunskapsmässigt)
- Lässtrategier
- Samarbetslärande - elever lär av och stödjer varandra
- Att utgå från elevens starkaste språk
- Salutogent tänkande - mer fokus på styrkor än på brister

SKOLVERKETS CHECKLISTA FÖR ETT SPRÅKUTVECKLANDE ARBETSOMRÅDE

Skolverket har samlat en rad anpassningar av undervisningen kring språkutveckling i följande användbara checklista:

- Finns tydliga lärandemål för både innehåll och språk?
- Är uppgifter och innehåll kognitivt utmanande?
- Går upplägget från det konkreta mot det abstrakta?
- Är innehåll och begrepp anpassade till elevernas språknivå? Förklaras de tydligt?
- knyts begreppen till elevernas vardagsspråk och egna erfarenheter?
- Genomförs undervisningen så att kognitivt utmanande uppgifter kombineras med stöttning?
- Får eleverna möjlighet att muntligt bearbeta innehållet?
- Får eleverna möjlighet att skriftligt bearbeta innehållet?
- Ges goda möjligheter till interaktion och utvecklande samtal? (Parvis, smågrupper, lärare-elev, helklass)
- Stöttas eleverna vid läsning av texter innan, under och efter läsningen?
- Stöttas eleverna när de skriver genom att läraren visar modelltexter och leder gemensamt skrivande?
- Modelleras och uppmärksammas skolspråk och ämnesspråk?
- Synliggörs språkliga drag, som till exempel olika texttypers kännetecken och innehåll?
- Finns modeller för hur förmågor, till exempel analysförmåga ska utvecklas?
- Kopplas innehåll till målen? Utvärderas detta? Får eleverna reflektera över vad de har lärt sig? Hur de har lärt sig?